

Numărul 2.

Oradea-mare 9/21 ianuarie 1900.

Anul XXXVI.

Apare duminică. Abonament pe an 16 coroane, pe 1/2 de an 8, pe 3 luni 4. Pentru România pe an 20 lei

Din juneța lui Eminescu.

(Urmare și fine.)

Altă reminiscență.

Eu țin, că Eminescu a plecat din Blaș către sfârșitul anului 1866.

În Blaș se vorbea, că Eminescu ar fi plecat pe la Sibiiu, unde ar fi avut întâlnire cu dl Nicolae Densușianu.

Având onoarea a cunoașce pe dl N. Densușianu dintr'o întâlnire în anul 1891, mi-am luat voc a-l întrebă și pe dsa, ca ce-ș aduce aminte despre Eminescu din timpurile vechi?

Dl Densușianu îmi răspunde cu o bunăvoință extraordinară, pentru care îi exprim aici recunoștința mea.

Răspunsul dsale este prețios, nu numai pentru mine, ci va interesa pe toți, căți îl vor auzi sau citi.

Iaca scrisoarea dlui Densușianu:

București 7 febr. 1892.

Prea stămatul meu domn,

La amabila dvoastre scrisoare în privința trecerei lui Eminescu prin Sibiiu, am onoare a ve comunica următoarele:

Eram iurist, său, folosindu-me de galicismul din Tara românească, eram student în drept la facultatea din Sibiiu în anii 1865-1870.

Într'o zi de toamna, anul nu-mi pot aduce bine aminte, pe când treceam pe strada macelarilor, me întâmpină din jos de poșta un tiner de la institutul teologic-pedagogic de acolo, și-mi presentă pe un alt

om tiner, cu fața negricioasă, cu ochi mari deschiși, cu un zimbet pe buze, și-mi spune că este Eminescu, care anume me caută pe mine. Până aci între mine și Eminescu nu existase nici o cunoștința personală. Densul publică pe timpul acela în „Familia” dlui Vulcan primele sale încercări poetice, și eu care încă

eram pe timpul acela un tiner începător pe cariera cea grea și foarte grea a literaturii noastre, făceam din când în când exerciții de versuri prin „Familia” dlui Vulcan. Așa că din „Familia” ne cunoșteam amândoi, noi cari în acelaș timp alergam cu tot zelul tinereții după favorurile muscolor. Eu citiam cu deosebita atențiune versurile sale și mărturisesc ca-mi plăceau. Erau niște simple fantasii dragalase și ușoare, mai mult orientale decât românești, îmbracate în o limbă moale, aproape efeminată. Vorbesc de primele sale încercări. Acum ve puteți închipui bucuria, ce o simțeam, când vedui înaintea mea pe acest tiner scriitor ale carui fantasii poetice, caet poesii nu le pot numi, îmi plăceau. Dar în acelaș timp un fior rece me cuprinsese, un fior pentru primul moment neexplificabil, când am vedut pe acest

DIAMANDI MANOLE.

tiner scriitor îmbracat într'un costum cu total singular. O spun, nu în desonoarea acestui om, ci pentru cunoașcerea crudei sale sorți, că în adevăratul înțeles al cuvântului, curgeau sdrențele de pe el. Abiă se mai vedea pe la gât un mic rest de cămașa neagră, iar pșeptul de sus și pâna jos eră gol, și eu

mare necas cerea bietul om să-și acopere pielea cu o jachetă ruptă, în toate părțile sdrențuită de la mâneci până la coate și cu niște simpli pantaloni sdrențuiți din sus și sdrențuiți din jos. Eră intru adevăr dure-roasă înfațișarea esternă a acestui tinăr, și atunci am dis în mine: cumplită miserie a trebuit să sufere omul acesta în viața lui, încă atât de fragedă. Și cu toate că el se află în costumul celei mai crude suferințe, îți zimbăia într'una, cu atâta mulțumire, ca și când întreagă lumea ar fi fost a lui.

L-am dus numai decât la mine acasă, i-am dat cămașă, cravată, vestă, jachetă, ghete, așa că din vechiul costum nu-i mai rămăsese nimic. Eminescu banii sau mijloace pentru a pute studia nu avea. Și de unde să aibă sormanul, el, pe care soartea îl aruncase în lume încă de mic copil. După moartea lui Pumnul († 1866) sub a cărui protecțiune începuse studiile în Cernăuți, și pentru care bărbat dânsul avuse o sfântă venerațiune, în toată viața sa, Eminescu a plecat să-și continue studiile la Blaș în Transilvania. Cât timp va fi stat aici nu pot ști, dar din Blaș a plecat apoi la Sibiu, ca din Sibiu să treacă în Țara românească. În Sibiu a stat la mine în casă vreo trei zile, și, spunându-mi că nu are pasport, me rugă ca să fac tot posibilul, ca el să poată trece peste frontiera.

Pe timpul acela trăia în Resinari un amic bun al iuriștilor din Sibiu, și pe care cred ca din el vei fi cunoscut de ascendența, acesta era popa Bratu, care a lăsat câteva suveniruri la toți colegii mei. Puțini iuristi vor fi fost în Sibiu, cari în zile de sărbători să nu îi cercetă casa acestui bun român, și de la care numai după 3—4 zile se putea întoarce. I-am dat lui Eminescu o scrisoare de recomandare către părințele Bratu, rugându-l să-i dea pe cineva din poporanii sei, care să-l treacă pe potecile Resinarenilor în Țara românească. Și așa a plecat Eminescu de la mine.

Trebuie să amintesc aici că Eminescu încă de copil aflându-se sub protecțiunea și direcțiunea lui Pumnul, se vede că caracterul cel bun și blând al acestui om influențase așa de mult asupra lui, încât el chiar și în România petrecea mai mult în societatea cu Ardeleanii.

În București, ca și peste Carpați, amicii, protecțiilor sei erau Ardelenii și Bucovinenii. Cu Ardelenii cu deosebire el se asimilase aproape în toate, în idei și în sentimente. Admiră foarte mult naționalismul, puterea de viață și bunătatea inimii, ce exista în poporul ardelean. Din cauza acestei intime amicitii cu Ardelenii, din cauza ideilor sale mai mult ardelenești, el era aici în București înjurat, persecutat, ca un străin, ca un Ardelean, nu de Români, ci de străinii romanizați, bulgari și greci, cari spre nefericirea noastră în timpul din urmă au pus mâna pe funcțiuni înalte și pe averi mari.

Un singur punct era în care Eminescu se deosebiă eu totul de Ardeleanii. Dânsul ajunsese un om desperat pentru ori-ce bine în viitor. Lipsit de entuziasm, lipsit de energia, de voința tare de a lupta cu toate piedecile spre a ajunge la o țintă anumită, el vedea tot viitorul numai în negru.

Eii cred ca defectul acesta nu era înăscut în Eminescu. Eminescu ajunsese un om desperat în urma suferințelor, cu cari avuse sa lupte încă de mic copil. Și poate ca încâtva influențase asupra dânsului și ideile rătăcite ale unor filosofi nemțești. Pessimis-

mul este o plantă nordică, care nu s'a născut și nici n'a existat vreodată la popoarele meridionale, și Români după originea și caracterul lor, sînt un popor meridional. Românul este și trebuie să fie optimist.

Iată ce ve pot comunica de asta data în privința lui Eminescu.

Rugându-ve a primi expresiunea sentimentelor mele de cea mai adâncă stimă, rămân

Al domniei voastre

prea devotat amic

Nic. Densușianu".

După plecarea lui Eminescu din Blaș, am mai convenit cu el odată. În octombrie, 1874, trecând prin București la Cernăuți, l-am cercetat în redacția „Timpului”.

Câtă diferență între timpul de student și acum? L-am găsit sdravên, voinic și de înfațișare simpatică.

Astăzi, călătorul, care ar dori să vada locașul profundului cugetător, locașul măiestrului neîntrecut, care a provocat o revoluție în poezia și limba română, trecând prin București, să iasă afară la cimiterul Belu. De la intrare nu departe, spre dreapta, va vedea un loc în care sunt bine îngrijit, înconjurat cu gratii de fier. La picioare „stei”. Ce și l-a dorit poetul în viață, la cap o cruce simplă de marmură cu următoarea inscripție:

MILAIL EMINESCU

15 IANUARIE 1850—15 Iunie 1889.

Reverse dulci scântei atotșciutoarea.

Deasupra-mi crengi de tei să-și scuture floarea.

Ne mai fiind prubeag de-atunci înainte

Aduceri aminte m'or troieni cu drag!”

Deasupra incipției ofigia poetului turnata de G. Georgescu, senină, majestatică!

De ce l-a rapit soartea așa de timpuriu din mijlocul nostru?

PETRA PETRESCU.

Grija mamei

E târziu -- și nu măi vine!

Deu cu Nicu nu-ți a bine! . . .

Știu că asta ca lumina,

Căci m'ă spus din bobii vecina,

Că un drac cu ochii negri

I-a furat hodina.

Ș-apoi par că nu știu bine,

Dracul de pe unde vine?

Bin' că nu! . . . Dar ce să-ți fac?

Dacă ochii ei îți plac,

Nu se uită de e inger

Sau e drac.

De i-aș dice: Fii cu minte!

El m'ar spune la curinte

Nențelese de-a mea minte.

Că doar a 'nvețat el carte

*Și șci 'n lume cum se 'mparte
Binele, și reul șci —
De departe.*

*Nu mi-ț grije c'o țubeșce!
Acest gând nu me muneșce,
C'așu-ț strea omenească,
Pândă-ț tiner să țubească;
Dar lumea ce-o să grățască,
Că veđi fatu nu-ț de legea
Românească.*

*Asta e ce-mă strică somnul.
Of, să me ferească Domnul,
Dice mama — și veghează
La fereastă stă de pază,
Căci de unde vine Ni u.
Vrea să vadă*

*E țără-ia, și nu mai vine!
Deă cu Nicu nu-ț a bine;
Șciă că asta ca lumina,
Căci mi-a spus din bobț vecina,
Că un drac cu ochi negri
I-a furat hodina*

MARIA CIOBAN.

O impușcătură...

Viscolia de două zile.

Zapada se așternuse groasă, cam de două palme. Drumurile deveniseră impracticabile și nu mai era chip de eșit din casa, căci nu se putea înfrunță viforul care isbiă în față cu furie, întocmai ca o ploaie de alicie.

Pe seară mai conțeni din viscolit și, în fine, noaptea, vântul se linișți cu desevărșire.

A doua zi eră senin, da ger. Soarele — un soare de argint care nu avea nici-o putere contra frigului — strălucia pe un fund albastru ca pirozeaua, făcend zapada — care pareă și mai albă și mai curată, luminoasă ca o mare de argint — să scilpească în mi de schinter.

Me aflam la moșia prietenului meu George Miesunescu, invitat de densus să facem sfintele srbători ale Crăciunului, împreună.

Sedeam la fereastră de unde tabloul mi se desfașură feerie poetie, ca o panoramă, înainte.

Cât puteam răsbi eu privirea, eră tot alb, virgin. Și această albeață imaculată, se perdeă înainte de tot într'o fișie mare, luminoasă care luă ochii.

De mult nu mai avusesem prilejul să ved zapada într'o cantitate așa de mare.

La stânga, bordecele țeranilor răsăriau din zapada semonând mai mult a niște moșoroae, așa de mult le învelise zapada.

Fumurile de pe la coșuri murdăria albeața asta și pătă albastrimea cerului.

George, care ședea la masa din mijlocul casei și făcea țigări, imi dișe:

— Ce diçi? ... Mergem după prând să facem o recunoașcere prin pădure? ... Acum e timpul princiios pentru vênat.

Me întorsei de la fereastră.

— Me mai întrebî? E un timp așa de superb! ... Mergem cu sania, de sigur?

— Fireșce .. De trăsură nici pomeneală. O să ne învelim bine în blăni și n'o să simțim gerul.

Nu vênatoarea me scotea din casă, ei plăcerea de a încungiură cu ochii, pe câmpie, toată marca aceea albă, strălucitoare.

La unu și jumătate eram pe drum.

Fusese puțin moină mai de vreme, dar acum se lasase un geruleț care-mi înțepă vârful nasului!

Rideam și glumiam pe drum, vesel în întreaga mea ființă. Veselia asta imi venia, probabil, de la plăcerea ... de la mulțumirea — mai bine diș — ce o gustam în acele momente, pe un timp așa de frumos.

În mijlocul câmpului, strălucirea zăpedii eră și mai ametitoare. Imi luă ochii și nu me puteam uită mult în zare, căci ametiam.

Clopoței zdrăgăniau ritmic și me încebuniam după șgomotul asta care-mi dădea senzații necunoscute, excitându-mi gustul de a me tot duce așa, în neșire, la infinit, numai gerul să-mi fi lăsat nasul în pace.

Ce fericit te simți în blana caldă, îmbrăcat bine, pe un astfel de timp. Atunci, par că simți noue plăceri de viață și constatezi, cu prilejul asta, că de egoist și căt de reu ești tu ființă fericita, pe când alții suferă. Și împingi reutatea până acolo că faci comparație între tine, bine învelit și bine preservat contra frigului, și între nenorocitul sărac, care n'are nici-o sdreanță ca lumea cu care să-și acopere corpul slabănog și zgribulat de frig; și ești mulțumit, fericit ca tu ești așa, și ca nu suferi ... Pe urma — printr'o asociație de idei — te mai gândești la plăcerea, la senzația ce ai să simți când ai să te întorci, găsind în casa o căldură dulce, care o să te înfășure, o să te mângae, desmordindu-ți membrele. Ai să mai găsești masa pusă, așternută cu o fața albă ca zăpada și tacămurile strălucind la focul luminarilor. Tu casă, curat, aranjat și miros de gutu. Măncarea, mai pe urmă, gustoasă, udată cu vin bun, vechiu, care alearga voios prin vine ... Veselie și belșug în fine. Pe când cel sărac — care e nenorocit toată viața lui — sta într'o casă — mai bine diș într'un bordeiu — ca vai de lume, murdară, cu parēții crapați, usa nu se închide bine, ferestrele lipite cu hârtii, întunerie și pustiu în casă ca și în sufletul saracului, toate în neregula, patul miserabil cu o singură saltea de pae, ruptă și murdară, miros de săracie, copii cari plâng de foame și de frig; o velința veche, cîruiță de vreme, care nu mai ține nici-o căldură, e întinsa de tot din toate părțile ca să-și acopere corpurile slăbite din cauza suferințelor. Pe vatră, doi tăciuni își dau sfârșitul fără ca macar să aibă putere să încăldească colțul asta de saracie. Pe tron, câteva cojițe de pâne uscată, — masa de seară. În colo nimic! ... nimic! ... Și nici-o perspectivă pentru ziua de mâne, care va fi ca și cea de azi, ca și cea de pomâne ... ca toate care vor mai urmă, fără nici-o schimbare și fără nici-o speranță de îndreptare. Bogații, binecuvinteaza iarna, căci odata cu dēnsa vin și petrecerile și veselia. Săracii, înse, o blastemă, căci iarna le grăbeșce pașii cătră locuința de veci, unde n'are să le

mai fie nici frig, nici foame. Bogații sînt sături și nici mai aŭ gust la mîncări; saraul e vecinic flămînd și nici-odată n'o sa mîncea să se sature bine.

Cine o să le îndrepteze legile astea omenești? Nimeni!...

Cei cari fac legile, sînt toți bogați. Fieșce ca n'o să le facă contra lor, și nici o să-și dea singuri cu piatra în cap. Reul, deci, n'are nici-un sort de îndreptare. O să se perpetueze până ce odată și-odată cel sărac, săturat, — de suferințe, nu de mîncare — o să-și facă dreptatea singur.

Dar pînă atunci o să sufere... Și departe mai e ziua asta...

Cine știe dacă o să fie, chiar!...

George, vîdîndu-me adîncit în cugetări, se uită la mine și-mi dîse:

— La ce te gîndești?... n'ai dîs nimic de-atîta vreme.

— Me gîndesc la nedreptatea oamenilor: 10 petrec și 100 suferă...

— Ei bravo!... Nu cumva ai avé aerul că o să îndrepti tu societatea asta?... Așá a fost — mîre bâte — așá este și tot așá are să rămîe... Ia lasi fleacurile astea și mai bine spune ceva vesel.

Avea dreptate prietenul meu: Eú o să îndreptez lumea?... Și cu ce puteri?... Ascultaí sfatul lui și începui să vorbesc de altceva.

În timpul acesta sania ne scosese la marginea pădurei.

Ne dădurăm jos și intrarăm în pădure. George împuşcă doue prepelice și o gainușe.

Simțea multă plăcere cînd nu sloboziá pușca în vînt și nimeriá. Eú inotam după el p'în zăpadă, vesel ca un animal lăsat în toata libertatea.

Ne afundarăm de tot în pădurea uscată cu eren-gile încărcate de zăpadă.

Intr'un luminiș vîdurăm fugind o căprioară cu un puí după dînsa, George luá pușca la ochi, trase și vîduí zăpada pătîndu-se de sînge. Căprioar cadu, se ridicá în picioare, slăbită, încercá să fugá, se uitá după puí care se pierduse în pădure și cadu iar, înomolîndu-se în zăpadă.

Alergarăm amîndoi.

Spectacolul erá sfișietor, pentru o natură impresionabilă ca a mea. Căprioara fusese isbită în piept. Vîdurăm locul de unde cursese sîngele, roșiá și topiá zăpada. Nu murise încă, dar erá în agonie. Ochii ei blîndi, cumiști, erau deschiși. În ochii aceia n'am citit pic de urá, contra aceluia care îi curmase frul vieții și la care se uitá blînd, duios, cu durere, împutîndu-i numai că ce-l stricase ea, cu ce-l stîngerise, ce neajuns îi adusese, de o isbise așá fará milă, din care priciná avea să moará, lăsându-și copilul orfan! Ei bine, în aceste momente nu me mai putui stăpáni, și începui să plîng ca un copil. Privirea aceea a unei ființe care expiá, îmi străpunsese inima ca un pumnal.

Nobilul animal întoarse capul spre noi, ne privi cu durere și cu reproș, rugându-ne par că să avem cel puțin milă de copilul ei și să-i crutăm viața. Sînt mai mult decît sigur, că asta a fost rugăciunea care am citit-o în ochii acestui animal care nu stricase nimic, și care avea să moará după câteva minute în durerile cele mai îngrozitoare.

Amicul meu, par că înțelegea și el ceva din ce se petrecea în sufletul acelei ființe pe jumătate moartă.

Citîi în ochii lui pîrere de reu pentru făptuirea crimei acesteia... De ce n'ar fi o crima?...

Căprioara mai facu doue trei smîncituri, deschise gura — par că ar fi vrut sa spu ceva în aceste momente — se scuturá din tot corpul prins de frigul morții, rági dureros, mai întoarse încă odată capul spre noi, se uitá pe urmă în urma copilului, închise ochii blajini și muri.

E imposibil să descriu ce lovitura a primit sufletul meu în acel moment.

Amicul meu chîemá vizitiul și cu ajutorul lui duserá căprioara în sanie.

Ne-am întors.

Pe drum nu vorbii mai nimic.

Toată ziua aceea fui posomorit.

A treia zi uitai tot și... mîncai și eu din căprioară!...

Ce miserabili mai sîntem!...

Cât de repede uitam tot ce ne-a impresionat odinioară și nu ne gîndim — în cele din urmă — decît la noi.

Perversi!...

Nenorociiți de săraci cum s'aseamînă de bine cu căprioara împuşcată și bogații cu vîntorul!...

Dar....

GR. MĂRUNȚEANU.

Peană și spadă.

Cu peana a muncit o viață lungă,

Pentru dreptate, adevăr, onoare...

Idealuri sfinte ce vor s'ajungă

Și cari erau al vîetii sale soare

Dar lumea d'ađi pe cel cinstiți i-alungă

Din luptă — cu mijloace de oroare;

După o muno' atît de îndelungă,

O spadă se găsî ca să-l omoare...

Pecatul? De un fante de saloane

Scrisese că la cărți înșală taînic,

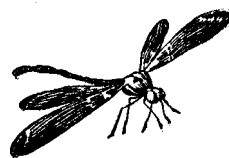
De și smerit se 'nchină la icoane...

Și fantele, avînd onoarea 'n spadă,

L-a provocat. Iar rostul sorțiit-amarnic

A vrut ca tocmăi cel cinstit să cadă!

IOAN SCURTU.

A. N. D. L. N. O. D.

Iubita mea.

După Petőfi.

*Iubita mea veđi tu în mare
Cea însulă de flori bogată,
E ca și chipul teü de inger
În inima mea întristată.*

*Oi veđi din ea câtă verdeată
În apa mării nu se pierde . . .
O pune-mă și tu 'n inimioară
O creangă de speranță verde.*

ELENA DIN ARDEAL.

**Limbă dulce,
porturi mândre,
datine scumpe.**

. . . . Când în cale-ți întâlnești un bărbat, ce poartă cămașă d'albă, largă în mâneci, la umeri cu umerași și cheițe cu vargă de flori, măiestrit cusută din mătășă la guler și la pept, — asemenea cheițe în rupt-în-punt cusute pe poala, ce ajunge pân' la genunchi peste cifoarecii albi de lână; — tălpile îmbrăcate în vâluși chindisite pe margine cu puî din arniciu negru — și în opinci cu nojite șiruite pân' pe pulpe; — peste cămașă șerpariul lat și peste piept pieptariul de piele de miel înflorilat cu ibrișin, — pe deasupra tundra neagră din lână țigac, ori cogioțul trainic și cald; — pe cap cu pălărie lata, ori cu căciula naltă de miel creț . . . cât de colo șcii: *Aceasta e român*, căci portul seü îl scamnă a român, — este portul glorioșilor seî străbuni, al eroilor romani din Italia . . .

Și când în cale-ți vine românea blajină și sprintenă, cu vëlul alb chindisit în flori de mătășă, ce atârână în crețe drăgalase peste peru-i împletit cosițe și peste obrazu-i bujorel — și sub vël doi ochi zglobii îi schintec — draguți ca dorul — și peste trupu-i neted poartă ie d'albă ca neaua, cu poale largi, cu mâneci undulante și cu umerași — de mâna ei cusuți pe lungi și d'albe sêri — și peste poale poartă șurtă și cătrînță, de mâna ei țesute măiestrit, pe cari colorile se varsă una-ntr'alta ca colorile eucuboului, — ori că sînt ținute în negru simplu, numai cu o vargă din cheițe înflorilate, mândre ca bunu-i gust; — îndată șcii, că asta draguța figură este *româncă, nepoata* harniceii Cornelia, a mamei Grachilor, celei ce căsnicia și familia sa mai mult o prețuie decât toate pietrile scumpe de pe lume, — și tot mai șcii îndată că românceuța asta *soră* este *bună* a draguțelor ei sorori din Italia și din Spania, și din mândra Provençe a fraților francezi cari tot asemenea se poartă . . .

Și când la vorbă te dai cu românul, ori cu românea, — îi răsună lin ca melodia dragostei, ca cântecul privighetoarei, ce bate măreț în zori de zi, când frumosul ei glas este cuprins de dorul după însoțire . . . și ea fluierul duios al păstoriului singurit în munte și dornic după iubita-i, ce a lăsat în cătunul din vale, — o dulce limbă, limba noastră românească, care nu scârțue ca roțele neunse de la un

car stricat — și nu-ți întoarce limba 'n gură: mik-vak-muk, tatik-mek-nek, zum-bun, . . . ca un bolovan, ce l-au dereptat din vêrf de munte peste grohote . . .

Este dulcea limbă a strămoșilor, de care răsună a noastre câmpii cu grâncle și văile cu florile ș-ai noștri munți cu turmele . . . Aceeași limbă și aceeași cânturi cu dulce farmece răsună peste câmpiile mărețe și peste văile răcoroase și peste lagunele mărețe din țara cea mai frumoasă pe lume, vechea noastră patrie, Italia . . .

Și când la cap de ziua Domnului, duminica de dimineață, duiosul sunet al clopotelor pe credincioși îi chiamă la rugăciune — și cete-cete de români evlavioși în haine de sêrbătoare se scurg de pe colnice; — bătrânii cu călțuni, — cu pașii măsurați, cu plețele arginții, cu înțelepciunea serisă pe fețe de oameni cunpetați și aședați — și junii înflorilați ca păunii — și fete mari cu salbe-d'albe . . . toți ureă cătră deluțul celsfânt al bisericeii, ca să asculte glasul Domnului de la sfântul altar; . . . atunci iar de îndată seamă, că omenii aceștia toți d'un neam și toți de-o lege sînt, *de legea românească* . . . Români aceștia aleargă la biserică ca la o bună măică, care pe toți îi cuprinde la sinu-i dulce cu dor și cu drag; — care pe toți îi adapă cu laptele credinței și al iubirei de neam și de Ddeu — și pe toți îi nutrește cu speranța victii celei neperitoare, ca și cu speranța, că neamul va trăi peste secolii . . . Români aceștia aleargă la *cetatea lor*, care numai din afară este de lemn, iar în cele interne mai trainică este decât piatra, ferul și arama . . . În cele interne neînvinșă i-a fost și îi va fi românuului cetatea aceasta, în care nici prin forță, nici prin viclenie — n'a putut petrunde alianul . . .

Și când, la lasare de post, veđi lînerii noștri jucând și chiotind în giurul *mătăuzilor aprinși* pe coline giur-împregiurul satului, — semu al arderei păcatelor și al începerii înfrînării, — aste sînt *datine strămoșești*¹ . . . Și când la di de sêrbătoare junii noștri joacă *treîpădeasca*² . . . și *hora* și *ulanțul* . . . tot jocuri străbune sînt . . .

Și la mort i se pune în mâni încruciate pe piept *luminare de ceară*, ca să albă *lumină*, când va trece peste întunecosul *oreus* și peste riul *Styx* . . . și pe luminare i se lipesece *obolul* de vamă pentru podarul *Caron* . . .

Și când tinera fetiță română, totdeauna sprintenă și ascultătoare, aleargă la izvor „cu cănuța strâncăniind, cu poalele vânt trăgând“³ — nu bea și nu dă să bea din cana umplută, pân' ce n'ar fi vêrsat mai înteu câtiva picuri din „*apa neînceptută*“ pe seama deilor penai . . .

Și nunta, ca toate actele mari în viața românilor, se face cu mândre obiceiuri străbune și cu jertfe pe seama deilor. — Că în preseara cununiei mireasa a trimis la casa mirelui trei fete tinere cu „*colacul mirelui*“ — și pe colac „peana de păun“, cu flori și cu taleri împodobită, pe care să o poarte săptămăna întregă, — apoi „năframa de mire“, chindisită în patru cornuri și la mijloc în flori de mătășă; — de ea ține mirele și nunul mare sub cununie, — și pe urmă „cămașă de mire“, pe care o ia la cununie . . .

¹ Saturnaliale străbunilor . . .² Străvechiul joc greco-roman *tripus, tripodos* . . .³ Un cântec popular cu refrenul: „*Feciorită d'ochesită*“.⁴ *Penates* . . . *libare*.

Iar acesta își adună pe toți junii, cu cari s-a petrecut tineretele, ca să le arete ploconul miresei, să-î ospeteze și să-și ia bun rămas de la dânsii și de la mândra viața de junie, ... că de aci înainte se face „om mare”

Și junii aduc un miel, semnul curăției și al no-
vovatei tinerete, — și ies toți în grădină cu căn-
tece și cu ceterași — și la rădăcină de măr bătrân
sapa o groapă și pun mielul pe marginea groapei și
îi împletește o lungă luminare de ceară în giurul cor-
nițelor și aprind capetele luminării la vârful lor. Și
așa un tiner din familie „necăputată”, adevărat caruia
îi trăiesc amândoi părinții, dice: Doamne ajută, — și
junghie mielul și sângele și măruntăele le îngroapă...

Nu se cade să rămână aceste afara din pământ,
că mirele încă-și îngroapă toate pasiunile și liberta-
țile sale tineresci, ca să trăiască numai pentru *aleasa*
sa. Și iarăși nu se cade să junghie mielul un tiner
din familie încăputată, nu-î cu noroc, ca nu cumva
să se încăpute și noua căsătorie, ci cei ce „se ia” —
să trăiască în pace până la adânci bătrânețe

Pe urmă din colacul miresei și din carnea mie-
lului se ospetă junii până la miez de noapte cu jocuri
și cu cântări.

Și la casa miresei tot asemenea se face în seara
aceia, — numai că nu se „tae mielul”, ci „se dă pu-
păza”

Că de pe la vecernie mirele a trimis trei neveste
tinere din familia sa, schimbate foc, cu pupăza — și
pe pupăza *cunună miresei* din flori și din metasa, fru-
mos împodobită cu galbiori și taleri atârnați —
apoi *papuci noi*, inevitabilii pantofi, — și *brâul de*
mireasă împodobit cu flori de măgele și *punga*
nouă de fitoare ecoană, cu baeri și cu ciucuri, în
care mirele a pus bani fel de fel, dar bani ce nu
este certat a se cheltui toată viața, ci — vorba vor-
nicului — sa se gate atunci, „când se gate pizza
dintre popi”

Și cele trei neveste nu se cade să stee de vorbă
cu nimeni până la casa miresei, ca să nu se lipească
de plocon vr'un pricaz, vr'o vorba rea, vr'o pacoste...

Și mireasa și-a adunat pe toate veruțele la casa
ei — și după ce le-a plâns una de despărțire, le a-
rata darurile miresei; — apoi tae pupăza și — dând
fiecărei fetițe câte o bucată — o săruta, luându-și
rămas bun de la „fetițe” pe urmă se pun mân-
cări și se ospetă cu jocuri și cântece până noaptea
târziu

Și alta și la „găteala” miresei de cununie de
câtră veruțele ei, — tot în cântece jalnice, — și la
„plecare” ei de la casa parintească, — sunt obicei-
uri petrungetoare, ce — odata vedute și audite —
nu le mai uita.

Datimele poporului nostru toate mărețe sânt.

N. MANEGUȚIU.

¹ Un colac lat, împletit în formă de tavă Și colacul
miresei și pupăza miresei se împodobesc pe margine giur îm-
pletit cu mere frumoase, simbolul sănătății, al lăcii și al cu-
răției.

Bărbatul și ibovnicul.

(Anecdotă populară.)

O femeie măritată

Cu vecină-sa la poartă,

Stând de taifas odată,

Disc:

— „Nu știu, fă vecină,

Bărbatu-mi din ce pricină,

De câțva timp e schimbat,

Și umblă tot bosumflat,

De nu știu ce să mai fac,

Să-î cadă, fie pe plac:

De mâncare-î dau, nu-î vorbă,

Apă caldă 'n loc de cărbă;

Și 'n duminică, sârbători,

Fierb în ea și spălători;

Iar când sânt zile mai mari,

Maî pun și puțin mărari . . .

De beut apă clocită,

Ţile 'ntregi nepriminită . . .

Și el tot nu-î mulțamit,

Fire-ar fi afurisit! . . .

Pe când ibovnicul meî,

Ţine-mi-l-ar Dumnezeu,

Cu ce-î dau se mulțamește:

În posturi iere și peșce

Și 'n zilele cealalte,

Cu puî fripti, plăcinte calde;

De beut vin bun, bătrân,

Și-î adorm pe al meî sin!

Și nu dice pis macar;

Pupu-î gura . . . pupă-m'ar! . . .

I. ENCESCU

Doine și Hore

— Din Sabolciu în Bihor. ¹

Di pe coarda cea subțiră,

Să joc fata cea tinera;

Di pe coarda cea mai groasa,

Să joc fata cea frumoasă.

Me mână maica la vie

Dup'un fir de temelie,¹

Temelie nu d'afai,

Num' un fir de busuioe.

Și-î țipău² la badea 'n elop.

Dusu-s'o badiță dus,

Și nimica nu mi-o spus;

Da să știu când a veni,

Mândru 'n casă i-aș tomni,

La pat o pană de brad,

La masă o pănză deasă,

La grinzele carangele,

La ușa ochiului,

Chescheneul³ dorului.

La toată casa-î lămpaș,

Numai la nana sălaş;

La toată casa-î lumină,

Numai la nana-î hodină.

¹ Tămăioasă. ² Arunca. ³ Mărana.

Diamandi Manole.

Cu Diamandi Manole, reposat în 25 septembrie v. 1899 și al cărui portret îl aducem în fruntea numărului nostru de astăzi, a dispărut din mijlocul societății noastre una din figurile cele mai simpatice și mai originale. Om de inimă și plin de zel pentru înaintarea poporului român, Diamandi Manole a luat parte activă la toate mișcările mai însemnate politice și culturale din deceniile din urmă, și cu deosebire în Brașov, orașul său natal, a avut până la moartea sa un rol de frunte, distingându-se totdeauna prin spiritul său viu și original, precum și prin liberalitatea cu care sprijini ori și ce întreprindere menită spre înaintarea obștei românești.

Réposatul D. Manole s'a născut în Brașov în anul 1833 și a fost fiul comerciantului Ioan Manole. Primele cunoștințe și le-a câștigat el în școala primară din Cetatea Brașovului sub conducerea lui G. Bariț și a lui Andrei Mureșianu și apoi a cercetat și absolvat școlile reale inferioare germane din Brașov. În vârstă de 16 ani a fost trimis la București, unde s'a aplicat la comerț. Dar și ca calfa de negustor și mai târziu ca tiner comerciant, Diamandi Manole n'a încetat un singur moment a se instrui și a-ș completa cunoștințele sale pe cale particulară, așa încât cu timpul își câștigă nu numai în cariera sa de negustor o destoinicie deosebită, dar și o cultură generală, care de multe ori te pune în urmărire.

După ce fu câțeva vreme companion la o casă de schimb din București, D. Manole se așază în an. 1865 în Brașov ca comisionar și aici se căsătoriește cu fiica răp. comerciant Radu Păscu, Maria. Aici, în Brașov, începând apoi dânsul a lua parte în modul cel mai activ la toate afacerile mai însemnate publice.

Dânsul funcționează vreme îndelungată ca membru al Eforiei școlilor centrale române din Brașov, al carei vice-președinte era la moartea sa; ca membru de frunte al comitetului bisericesc din Cetatea Brașovului; ca membru și președinte al Gremiului comercianților români din Brașov; ca membru, și mai multă vreme președinte, al Camerei comerciale din ținutul Brașovului; ca membru al reprezentanței acestui oraș etc. Și în toate aceste calități D. Manole dovedea atâta destoinicie, atâta zel și totodată atâta spirit practic și limpede de vedere, încât în scurta vreme își câștigă stima și încrederea nu numai a conaționalilor săi, ci în genere a concetățenilor săi din Brașov, așa încât în repetite rânduri a fost însărcinat din partea acestora cu misiunile cele mai onorifice.

Dar partea cea mai însemnată a activității sale publice a îndreptat-o reposatul D. Manole, după cum era și natural, spre binele și progresul poporului, din care făcea parte. Cu deosebire ca membru în corpurile administrative ale școlilor centrale române din Brașov dânsul își câștigă merite neperitoare, lucrând din toate puterile sale spre susținerea și apărarea acestor școli. De asemenea ca membru al represen-

tanței parohiei din interiorul cetății Brașovului dânsul luptă din răsunet pentru susținerea și asigurarea acestei parohii, care într-o vreme era aproape de apunere.

Dar activitatea lui Diamandi Manole nu s'a marginit numai la cercul restrâns al orașului său natal, ci el a avut un rol important în viața publică a Românilor din Ardeal și din Țara ungurească în genere.

Fiind ales în repetite rânduri ca membru al sinodului arhiepiscopiei și al congresului mitropoliei române gr. or. din Transilvania și Ungaria, dânsul a luat parte la toate actele mai însemnate ale bisericii sale, susținând cu devotament caracterul național și constituțional al acestei biserici și combatând cu hotărâre ori și ce reu, ce i se pareca, că ar putea să împedice înaintarea ei.

Istoricul mitropoliei române din Ardeal și din Ungaria nu va putea trece cu vederea figura simpatice și inimă în adevăr românească a lui Diamandi Manole, când va să povestească întâmplările acestei mitropolii în partea din urmă a veacului încheiat înainte de aceasta cu câteva zile. De asemenea și în istoria mișcărilor naționale din ultimele decenii D. Manole va ocupa totdeauna un loc de onoare. De câte ori este vorba de vre o acțiune mai însemnată politică, de câte ori este vorba de vre o consultare despre apărarea drepturilor noastre naționale și despre asigurarea individualității poporului nostru, totdeauna îl vedem în șirurile cele dintâi, contribuind cu cuvântul și cu fapta la ori și ce lucrare, la ori și ce mesura, ce credea, că ar putea contribui la binele și înaintarea poporului său, pe care-l iubiă cu atâta căldură.

Dânsul fu unul din membrii cei mai marcați ai conferențelor noastre politice și ai comitetului partidei naționale române și totodată unul din întemeietorii și din cei mai zeloși sprijinitori ai ziarului „Tribuna” din Sibiu.

Având un remarcabil talent oratoric, dânsul era ascultat cu plăcere în întrunirile publice atât bisericești, cât și politice, și de multe ori trebuia să te miri de vederile clare și practice, precum și de cunoștințele, cu deosebire din istoria națională, ale acestui negustor.

Dar ceea ce câștigă mai mult inimile ascultătorilor săi, era modul original, în care Diamandi Manole sciea să-și îmbrace parerile sale, expresiunile sale particulare, epitetele sale potrivite, prin care de multe ori caracterisă diferitele persoane sau chiar situațiuni întregi și care adese-ori erau așa de minunate, încât îți puneau în mișcare diafragma și rămăneau tipice pentru multă vreme.

Așa pentru Diamandi Manole profesorul era „substantiv”, avocatul „paragraf”, medicul „muștel”; el dânsu, Diamandi, era „cap subțire” și avea „nas franțuzesc”, caei doara „nu era de la Fefelein”. De asemenea de la el deriva numirea de „pițigor”, care s'a dat multă vreme partizanilor poești din Sibiu.

Pe când erau certele cele mari în Sibiu între Poești și Mironiști, Diamandi Manole, când venia la sinoade sau la congrese, umbla cu două dopuri de humbac în buzunar. Când venia să i se plângă ceva din vreo partidă asupra partidei contrare, îndată scotea dopul și-și astupă urechia, la care i se vorbea;

de venia al doilea din a doua partidă, își astupă și a doua urechia.

De asemenea a fost de tot originală lecția, ce a dat-o dânsul celor două partide contrare din acelaș oraș. Anume intrând odata într'un restaurant din Sibiu, Diamandi găsește două societăți românești, dar din tabere deosebite și ședând la mese deosebite. De și cunoscut și cu unii și cu alții, dânsul observând situația, nu se aședă la nici una din cele două mese ocupate, ci se aședă singur la a treia masa goală, dicând: „Pe semne așa este moda aici la dvoastre în Sibiu!”

În România Diamandi Manole încă eră cunoscut și prețuit în cercuri largi. Atât în urma legăturilor sale comerciale, cât și pe basa activității sale naționale și culturale, dânsul își câștigase încrederea mai multor barbați politici distinși, dintre cari unii îl onorara până la moarte cu prietenia lor.

Ca facător de bine dânsul de asemenea își căștigă merite însemnate. Pe timpul războiului din an. 1877/8 luă inițiativa pentru întreprinderea unei colecții de bani și de obiecte pentru raniții români, mai întâi în Brașov și apoi la toți Români din Ardeal și Ungaria; tot cam pe timpul acesta se puse în fruntea mai multor Brașoveni de inimă, pentru adunarea unui *fund*, din care să se provada cu vestimente școlarii lipsiți de la școalele române din Brașov. Sprijini apoi diferitele întreprinderi românești de binefacere și fu membru la mai multe societăți și reuniuni. În genere nu eră colecțar pentru vre-un român lipsit sau pentru vre-o întreprindere culturală românească, la care D. Manole sa nu fi contribuit sume însemnate.

Trăind astfel, ori și cine își poate închipui, ca moartea prea timpurie a dânsului a lasat un gol însemnat în mijlocul societății române din Brașov și ca dânsul a fost regretat și jelit de toți aceia, cari l-au cunoscut și cari au avut ocaziune a se convinge de frumoasele lui însușiri.

D. Manole a lasat după sine un fiu, care este comerciant în București, și două fiice: una soția dlu dr. G. Baulescu din Brașov și a doua soția dlu Hagi Teodorache în București.

Dea Dumnezeu!, ca între comercianții români să se mai ivească încă mulți barbați ca răposatul Diamandi Manole!

1 ianuarie v. 1900.

CORONENSIS

Anul nou.

— La ilustrația noastră. —

O frumoasă compoziție artistică. Anul nou, în tip de inger, șede pe tron, ținând facla luminei. În giur de el, de-a dreapta și de-a stânga represintanțele artelor și ale științelor, cari îi fac elogii, cătă vreme la picioare treptele sunt preperate cu flori. De-asupra lui și prin aer zboară niște amorette dragălașe. În fund apare câmpia roditoare, drept contrast al idealismului figurelor de pe tablou.

Artistul ne prezintă anul nou cu aureola unui optimism, ce inspiră pe ori cine la începutul fiecărui an. Cine nu așteaptă de la anul nou împlinirea dorințelor sale? Și cine nu are dorințe? Cine este mulțumit? Nime.

Din viața fetelor.

În viața unei fete putem deosebi următoarele 4 aneșimpuri.

În primavara sânt copile, când fața de tot ce le încungura, arata simpatie sau antipatie, fara sa-și știe da sama de ele și atunci se iubese ênseși pe sine.

În vară sânt fetețe, unele fete, când mîntea începe să cunoască, inima începe sa bata pentru unul sau altul, adeca ele iubese pe cineva.

În toamnă sânt fetele de maritat, adeca, cari în amorul lor au rămas nemângăuete, dar nu fara de speranță. A caror prietine sânt deja maritate, dar cari cred încă în iubirea barbaților.

În iarna sânt fetele bețrâne, cari s'ar fi putut marită, dar ele n'au voit (așa dic), nu au fost nici când amoresate, (!?) cari deja nu mai au speranță de maritat, cari nu numai nu cred în vorbele barbaților, dar nici sa-i vada nu le place. Și din cari se aleg cele mai bune calugarițe.

Rix.

LITERATURĂ.

Arta de a vorbi. A vorbi frumos, este un dar al naturei; în lipsa acestui dar înse indeletnicirea staruitoare încă poate sa îndrepteze ceea ce firea a refusat. Au fost foarte mulți oratori și artiști dramatici cari, de și nascuți cu mari defecte de vorbire, de cuvântare și declamare, au devinit totuș prin muncă neobosita mari oratori și artiști. De aceea dic și proverbul latin: poetul se naște, oratorul se face. În privința aceasta a aparut de curând la Iași un volum al colaboratorului nostru, dl N. A. Bogdan, intitulat: „Arta de a vorbi, recită și declamă”. Autorul a publicat mai de mult unele capitole și în revista noastră, dar de atunci le-a mai prelucrat și completat cu altele. Însuș un fost artist dramatic, dsa îmbina în cartea sa teoria cu practica și da povețe foarte potrivite în deosebi pentru tinerime, în următoarele capitole: Menirea și puterea cuvântului. Darul și însușirile vorbirei, Elovența, Recitare, Declamație, Cultivarea vorbirei, Înlaturarea defectelor, Emiterea particularităților inerente vocii, Importanța și efectele pronunțării, Regule ortografice și variația tonurilor, Accentuarea, Frasarea și analisisarea vorbirei, Legătura, pauza și inflexiunile vocii, Coloritul unei vorbiri, Amvonul, Orația, Pledoaria, Tribuna, Vorbirea pe scenă, Presentarea și acțiunea vorbitorului, Memorisarea și puțina igienă. Drept concludie, autorul constatază: ca să fi un bun vorbitor, trebuie: 1, sa ai darul vorbirei; 2, sa-ți intrinsești cunoșcințele în arta vorbirei; 3, sa n'ai defecte fizice sau ale organului; 4, sa te presinți bine și sa fi cumpenit în acțiune; 5, să-ți exerecți, conservi și îmbunătățești memoria; și 6, să-ți îngrijești fara preget de sănătatea și nealterarea organului vocal. Dacă nu ții seama de aceste precepte — poți sa treei, fara paguba la sesimb, la altă meserie.

Monografia unei comune. În sesiunea sa generală din 1904 Academia Română va decerne și Premiul Alexandru Bodescu, de 1.500 lei, dimpreună cu 1.000 lei dăruiți de dl Ioan Kalinderu, celei mai bune lucrări scrise în limba română asupra următo-

rului subiect: „Monografia economică, statistică și socială a unei comune rurale din România și a unei comune rurale românești de peste graniță. Monografia situațiunii economice a câte trei familii de țeran, fruntaș, mijlocăș și codaș, luate din cele două comune, în total șase familii”. Autorul se poate povătuși, între altele, după lucrările și după monografiile publicate de Societatea de Economic Socială fondată de Leplay, cu reședința la Paris (54 rue de Seine) după ale lui Buchenberger și după ale lui I. Ionescu. Se atrage atențiunea doritorilor de a concura, că ceea ce se cere este mai mult fapte și cifre și cât mai puține vorbe. Terminul prezentării manuscrisurilor la concurs este până la 1 septembrie 1903.

Doze diare noue românești în Arad. Cetim în diarul „Arad és Vidéke” din Arad, că acolo are să apară un nou organ de publicitate românească. Titlul aceluia va fi „Adevărul” și va fi organul confesiunii baptiste, care — ne spune diarul numit — se răspândește din ce în ce mai mult printre Românii din comitatul Aradului. Redactorii noului diar vor fi țeranii George Șimonea din Curticium și George Crișan din Macea. Primul număr a apărut la anul nou vechiu. „Adevărul” nu se va ocupa de politica și va fi editat de comunitatea bisericească baptistă din Curticium, ca ediție românească a organului central din Budapesta. „Vestitorul păcii”, și va apare odată pe lună. — Tot în acel diar cetim, că în Arad a apărut și o foaie umoristică, intitulată „Gura Satului” redactată de dl Russu-Sirianu, asemenea odată pe lună. — Noi n'am vădit nici „Adevărul”, nici „Gura Satului”.

Cum să fotografăm? Sub acest titlu a apărut în Bistrița, în editura „Revistei Ilustrate” o broșură, care conține instrucțiuni practice pentru amatorii artei fotografice, de Ioan Nițiu Pop, cu 31 ilustrațiuni intercalate în text. Menirea opului, precum ne spune autorul în prefața, este ca ori cine să poată învăța a se fotografia însuși.

TEATRU.

O nouă artistă română. Dșoara Anuța Onițiu fiica dlui Alexiu Onițiu, jude la tribunalul din Seghedin, făcând staruitoare studii de musică vocală, a debutat cu mare succes într'un concert dat de curând de societatea funcționarilor din Seghedin. Dșoara Onițiu a cântat arii din „Lucia” și „Troubadour”, precum și niste cântece tiroleze.

Reprezentăție teatrală și concert în Brașovul-vechiu. Corul bisericii gr. or. române din Brașovul-vechiu a arangiat joi la 6/18 ianuarie producțiune declamatorie-musicală, după care s'a represintat: „Cărlanii” vodvil într'un act de C. Negruzzi. Venitul curat s'a destinat pentru înființarea unui cabinet de lectură acolo.

Reprezentăție teatrală și concert în Herman. Tinerimea română din Herman va arangia duminică la 9/21 ianuarie un concert de cântări și declamațiuni. În sfârșit se va juca „Sapatorul de bani” comedie localisată de A. Pop.

Concert și reprezentăție teatrală în Checea-română. Corul gr. or. român din Checea-română, în Torontal, a arangiat acolo, sub conducerea învățătorului Ioan Rațiu, în ziua primă a Crăciunului, concert și reprezentăție teatrală, jucându-se piesa: „Idil la țară” comedie localisată de dna Maria Baulescu.

BISERICĂ ȘI ȘCOALĂ.

Renta școalelor române din Brașov. În chestiunea școalelor române din Brașov, după informațiunea publicată de „Keleti Ertesítő”, negocierile diplomatice între guvernul românesc și unguresc sunt încheiate. Statul român s'a deobligat a depune în Budapesta, la oficiul de dare al Ungariei, un capital din a cărui dobândă se va hotărî suma ce se va da pentru ajutorarea bisericii St. Nicolae și a școalelor române din Brașov. Numai presidentul în funcție al Eforiei va pute ridica renta. Statul ungar se angajează a recunoaște, că aceasta sumă e destinată pentru vece școalelor române din Brașov și că va respectă înțelegerea încheiată cu statul român. Comunitatea bisericească din Brașov își rezervă dreptul, că la eas când guvernul ungar ar călca învoala, sa pretindă întregul capital ori renta corespundătoare.

Noul protopresbiter al Buziașului. Pr. SSA episcopul Nicolae Popea de la Caransebeș a hirotesit la Crăciun într'un protopresbiter al Buziașului pe pretul Ioan Pepa din Mehadia, care prinzind cele mai multe voturi la alegere, a fost numit atare de cătră consistoriul din Caransebeș.

Nou doctor român. Dl Ioan Coțofan, care își urmează studiile la tehnica montanistică din Senniț, a fost promovat la universitatea din Cluș doctor în științele juridice, căci pentru cariera ce s'a ales se cere atât evalificație juridică, cât și cea tehnică montană.

Societatea Petru Maior din Budapesta s'a publicat raportul anual pe anul administrativ 1898/99. Din acesta aflăm că Societatea a avut 59 membri ordinari, 35 onorari, 36 fondatori. În cabinetul de lectură au fost 36 de reviste și diare; biblioteca conține 2217 opuri; cassa, întreaga are 7130 fl. 3 cr. Comisiunea literară a ținut 10 ședințe. **Conducerea societății.** I. Membrii comitetului: președinte: Nicolae Sulica, stud. fil.; vicepreședinte: Lazar Tritcan, teolog abs. și stud. fil.; secretar: Ioan Fruma, stud. jur.; notari: Ioan Lapédac, sud. jur., Aurel Bratu, stud. fil.; controlor: Silviu Cristea, stud. tech.; cas-sar: Vasile Stan, teolog abs. și stud. filosof; bibliotecar: Pompiliu Cioban, stud. com.; vice-bibliotecar: Ioan Jantea, stud. jur. II. Membrii comisiei literare: președinte: Nicolae Sulica, stud. filosof; referent: Lazar Tritcan, teolog abs. și stud. fil.; Ioan Bucur, stud. med.; Ioan Fruma, stud. jur.; Ioan Lapédac, stud. jur.; Iosif Enescu, stud. jur.; Pompiliu Cioban, stud. com.; Mihail Navrea, stud. filosof. III. Comisiunea supraveghetoare: Ioan Prieu, stud. fil.; Ieronim Bal, stud. filos.; Stan Vidrighin, stud. tehnic.

Alegere de protopresbiter. În 30 decembre v. (11 anuarie n.) s'a făcut la Belint, diecesa Aradului, alegere de protopresbiter. Comisar consistorial a fost părintele protopresbiter din Timișoara dr. Traian Pucișiu. Dl dr. Petru Ionescu, profesor preparandial în Caransebeș, a întrunit 51 voturi; iar dl Gerasim Sêrb, profesor tot acolo, 13. Decî dl dr. Petru Ionescu a fost declarat ales.

Politica pe catedră. Cetim în „Telegraful Român” că la gimnasiul de stat din Sibiu se petrec lucruri regretabile: Profesorul de istorie a cređut că e bine să facă politică de pe catedră. Urmarea a fost, că cei mai distinși elevi din clasa a opta au parasit gimnasiul. Mai târziu acelaș profesor a bruscat sentimentele religioase ale elevilor maghiari de confe-

siunea catolica, ceea ce a produs o petiție a elevilor adresată directorului, cu rugarea d'a depărtă din el. VIII pe cel cu priema. Petiția asta a fost iscălită și de Români. Și care a fost rezultatul? Furtuna s'a descărcat mai cu seamă asupra Românilor și s'au trezit cu calcul de moralitate nevrednic. Ca să scape de furia șovinismului, au părăsit iaraș o parte din ei gimnaziul.

Românii greco-catolici la Roma. „Unirea“ din Blaș serie, ca s'au început pregătirile pentru organizarea unui pelerinaj al Românilor greco-catolici la Roma, stăruindu-se ca aceasta călătorie să fie cât de ieftină și cât de înlesnicioasă. Precum se știe din hotărârile sinodului din Blaș, pelerinajul acesta are să se facă din incidentul centenarului al doile de la unirea cu Roma.

Congresul autonomiei catolice este convocat în Budapesta la 31 ianuarie n. spre a discuta și vota statutul organic. Sunt două proiecte de statute, unul al majorității, altul al minorității comisiunii de 27. Ambele proiecte înseamnă în tendința d'a confiscă independența bisericii române greco-catolice, decretată prin bulla papală și d'a o contopi cu desevărire în cea romano-catolică. Se înțelege că Românii greco-catolici nu vor asta odată cu capul și sunt de-eiși a luptă din toate puterile pentru autonomia bisericii lor. Prin urmare ne aflăm în ajutorul unor zile grele.

În școala civilă de fete a Asociațiunii sunt în anul acesta 91 de eleve. Și anume: în cl. primă 17, în a doua 21, în a treia 22, în a patra 22; în cursul suplimentar 9.

C E E N O U.

Hymen. *Di Alexandru Simon* din Sângeorgiu-de-Câmpie și dșoara Cornelia Bran din Sânceel, lângă Blaș, se vor căsători la 21 ianuarie. — *Di George Comsa*, notar în Talmacel și dșoara Ana Opris, fiica de preot în Șura-mare, s'au logodit.

Noū jude de Curie. *Di Toma Dogariu*, jude la tabla regăsea din Timișoara, a fost numit jude auxiliar la Curie.

Chestiunea Iancu. Un vice-procuror din Alba-Iulia, gróf Lázár Miklós, cu ocaziunea pertractării pentru fondul Iancu, a numit pe Avram Iancu „căpetenie de bandiți“. Această sfruntare a adevărului istoric, isvorită din o deslănțuită ură de rasă, a stărnit — firește — cea mai adâncă indignațiune în toate cercurile româneșei, pentru cari Iancu a fost și va fi de-apururea un ideal de eroū național. Indignațiunea aceasta a izbucnit mai întâiu din rînderile finerimei noastre, care și de asta-dată a fost la înălțimea chemării sale. Apoi a trecut în toate straturile românilor de pretotidenți. Și căta vreme legitima consternațiune cerea satisfacție pentru aceasta insultă, diarele maghiare se întreceau în a aprobă nevalificabila ofensă și d'a ponegrii memoria marelui nostru martir. O singură publicațiune periodică, revista literară-politică „A Hét“ din Budapesta s'a cređut datoră a-și călca pe inimă și a spune adevărul: că reū a făcut vice-procurorul din Alba-Iulia ducend politica în justiție; că a greșit numind pe Iancu așa, căci Iancu a fost un „eroū național“ și că prin urmare Românii au tot dreptul să fie indignați. Articolul a

fost semnat de „Tar Lőrincz“, care e pseudonimul dlui Ambruss Zoltán, un tiner și reputat novelist, romancier și estetician maghiar. Sub impresiunea aceasta și diarul „Nagyvárad“ din Oradea-mare, care (precum ni s'a spus, în lipsa redactorului prim,) publicase un articol injurios în contra lui Iancu, a revenit în mai multe rînduri asupra chestiunii lui Iancu și a declarat că viceprocurorul din Alba-Iulia n'a procedat nici cu tact, nici în consonanța cu adevărul istoric. Încolo nici o satisfacție. Tot ce aflăm este, că guvernul n'are să facă proces de presă diarului „Tribuna“, care a dat expresiune indignațiunii generale.

Asociațiunea din Sibiu. Comitetul în ședința sa din săptămâna trecută a luat cu plăcere act de progresul despartemintelor din Banat, în fruntea carora se află bărbați harnici, cari nu numai pricep misiunea ce au, ci totodată țin să-și și facă datoria. Luându-se cunoștința de testamentul reposatului Ioan Petran, s'a decis să se trimită veduvei o adresa de condolență. Despartemintul Zerneșei va trebui să se reconstruască, fiind că dl N. Garoiu voșce sa se retraga. Dl dr. G. Cosma, secretarul despartemintului Beins, a dimisionat.

Fundațiunea Ioan Petran, despre care am vorbit în nr. trecut, lasată în administrația Asociațiunii pentru literatura română și cultura poporului român, are mai multe scopuri: 1, ajutorarea studenților săraci români, cu deosebită considerație fața de studenții din comitatul Cojocnei; 2, ajutorarea învețăcelor de meseriași români; 3, ajutorarea acelor țărani români harnici din comitatul Cojocnei, cari prin propria lor muncă pot dovedi că s'au făcut o stăruicie; în fiecare an, școala gr. cat. din Gilău, comuna sa natală, va primi un ajutor de câte 60 coroane. Veduva reposatului, dna Francisca Petran n. Ineze de Nagybeczon, cât timp va trăi, va folosi toate vinetele.

Seara de Sân-Văsiu. *La Sibiu* publicul românesc s'a întrunit în sala cea mare de la „Împăratul Romanilor“ și tinerimea a dansat până dimineața la 4. La miezul nopții a luat cuvântul dl dr. Nicolae Vecerdea și a salutat anul noū printr'un discurs avântat. — *La Arad* tinerimea română a arangiat o petrecere cu dans, sub presiunea candidatului de avocat dr. Ioan Rațiū, care a ținut și discursul ocașional. — *La Turda* familiile române au avut asemenea o petrecere cu dans. În paușă protopopol gr. cat. Artemie Codareea a urat tuturoră an noū fericit.

Pentru felicitare de anul noū. Dl Dimitrie Bar-doși, primlocotenent în Sarajevo, ne-a trimis 4 coroane pentru fondul de teatru român, drept rescompensare pentru felicitările de anul noū.

Înșoțire de economii la sat. Fruntășii din comuna Bungard în Transilvania au înființat la stăruința notarului Victor Mărgineanu, o înșoțire sătească de credit, sistem Reiffeisen, sub numirea „Bungărzana“, înscriindu-se 26 proprietari.

Reuniunea română de agricultură din comitatul Sibiuului va ține anul acesta prelegeri populare în Seliște, expoziție de vite în Mereurea și curs de altoit în Sebeșel.

Înaintări în armată. Cu ziua de 1 decembrie 1899 au fost înaintați la gradul de sublocotenenți la regimentele de infanterie între alții și următorii ca-deți voluntari de rezervă români: C. Pădure reg. 2,

G. Tordai 31, Ios. Moldovan 32, Ios. Hora 24, Victor Onișor 31, George Măcelar 82, Nic. Tanco 31, Ioan Giurgiu 50, Victor Munteanu 50, Modest Sbiria 43, George Morariu 63, Cornel Pop 41, Ant. Delariu 88, Toma Cornea 64, Aviron Popovici 61, Al. Țunea 50, Al. Rimbaș 33, Al. Verza 81, Aurel Nistor 33, Atanasie Roșian 63. — Ca suboficieri de rezervă: Adrian Nedeleu 43, G. Opreanu 46. La cavalerie, cadeți de rezervă: Severin Zotta, dragoni nr. 9. La artileria campestă, cadeți de rezervă: Ilariu Tofanu 33. Ca suboficieri: Iosif Dămian 40. La trupa sanitară, cadeți: Dr. Corneliu Georgean 22. Cadeți locuitori: Dion. Cimponeriu 32, Ios. Buteanu 31, D. Voina 64, Valeriu Nicoară 31, Al. Danescu 31, Aurel Crișanu 33. La artileria campestă cadeți: Dion. Romanu 36. La infanterie: Filip Suciu 2, Ioan Ciulei 82, Traian Mareu 33, Antoniu Tasnou 29, Daniel Serban 31, Basiliu Grădinaru 2, Corneliu Beșeanu 101, Martin Buna 50, Dem. Paciu la telegraf, Remu Chiein 101, Demetriu Galiciu 43, Iuliu Pop 31, Tamas Voicu 58, Emeric Grama 50. La artilerie: Coriolan Giucu 21, Victor Fizeșan 34. La tren: Corneliu Bardosy 2, Arcadiu Luceseul.

Numărătoarea populației în România s'a terminat în toată țara. Toate comunele urbane și-au terminat tablourile definitive ale recensământului, făcute în dublu exemplar, și au înaintat câte un exemplar comisiei centrale de la ministerul de finanțe. La serviciile statistice al primăriei Capitalei s'au primit lucrările comisiunilor. Rezultatul total se va da peste vre-o 15 zile. Până la 1 aprilie viitor se va cunoaște cifra populației țării pe baza acestui recensământ, care s'a făcut cu multa îngrijire.

Au murit: *Elena Groza mărită Filip*, soția dlui Alexandru Filip, notar cercetător în Luzești de jos în Bihor, la 3/15 ianuarie, în etate de 38 ani, jeliță a-fară de soțul său, de fiii și fiicele Adrian, Veturia, Ana, Ioan, Aurel, Aurora și Cornelia, de părintele său Ioan Groza sen. protopresbiter, de frații și surorile: Ioan Groza jun. protopr. asesor referent consistorial, dr. Constantin Groza medic, Octavia Groza m. Venter, Vasiliu Groza, Ana Groza m. Lazar și de alți consângeni: — *Paul Fasie*, student de cl. IV gimnasiala, fiul dlui Paul Fasie, jude la tribunalul reg. din Oradea-mare, la 3/15 ianuarie, în etate de 15 ani, lăsând în doliu profund pe tatăl, pe mama n. Călina Roman, pe fratele și surorile Iuliu, Eugenia, Valeria, Gizela și pe toți consângenii.

DIN LUME.

Cariere noue pentru femei. Lupta pentru pâinea cea de toate zilele face să se nască noue cariere, unele mai ciudate decât altele și cu deosebire în capitalele mari. Femeile chiar au început să-și aleagă cariere, pentru a-și câștiga mijloacele de trai. Așa pe stradele din New-York, Chicago, etc., se vedea cum și femei cari vaesuese ghete, femei cari lucrează la cismărie, câștigând sume bunicele, de oare-ce ele desvoltă o mare activitate. În orașul Buffalo din America nordică se afla o femeie, care ține un birou pentru curățirea stradelor, în Kansas City o femeie e șef de pompieri. În New-York sunt femei cari, în schimbul unei plăți bune, servesc pentru medicii ca medii de experiențe medicale, cu deosebire la laryn-

gologie și rhynologie. Un american a aflat un nou fel de meșteșug și aceea el merge din birou în birou, din casă în casă și coase nasturii rupți de la haine. Pentru fiecare nasture primește un 10 bani.

Animale cu dinți falși. În Anglia se găsesc multe animale, cari au dinți și membre false. În „Royal Veterinary College“ din Londra se fac operații curioase la animale, mai cu seama la câini. De multe ori pacientul face dificultăți. În cazul acesta animalul e dus într'o cameră mica de operație, unde e băgat într'un jug și astfel e operat. Așa dă-lele trecute s'a pus unui câine al lordului Nargan, un ochi de sticlă, în locul aceluia, pe care îl pierduse într'o luptă cu o pisică. Unui câine bețan al altui lord i s'a pus dantură falsă. Dentistul s'a achitat în mod conștient de operație. A luat tiparul gurei câinelui, care fusese cloroformisat și apoi i-a turnat o dantură cu 24 dinți, făcuți din porcelan și la vârf cu foite subțiri de platina. Alți câini au și picioare false, făcute din lemn, argint sau caucuc vulcanizat.

Abonament la „Familia“.

Drept premiu, abonanții noștri vor primi și în anul acesta un tablou istoric național colorat, intitulat: „Ștefan cel Mare pe patul de moarte“, de pictorul Sava Henția. Tabloul acesta, lat de 98 cm. și nalt de 75, executat în 16 colori, într'un mare institut de arte grafice din București, imposant și frumos, încât poate să decoreze ori ce casa românească, se va trimite gratuit tuturor abonanților noștri, cari pentru anul acesta vor răspunde la adresa noastră pe care au săi cel puțin pe jumătate de an, dacă pentru transportul de la București, pentru ștampă de împachetare și pentru francare, vor mai adăuga **30 cr.**

Abonanții noștri noi, precum și aceia, cari în anul trecut nu și-au comandat tabloul „Ștefan cel Mare și aprodul Purice“, tot atât de mare ca și tabloul „Ștefan cel Mare pe patul de moarte“, dacă răspund înainte costul de abonament pe un an sau cel puțin pe jumătate de an, îl pot avea trimițând separat pentru acela **50 cr.**

Prețul acestor tablouri pentru altii este **4 fl.**

Observăm, că abonanții noștri, cari trimit abonamentul numai pe trei luni, chiar și dacă îl răspund regulat pe anul întreg, nu au drept la tablourile acestea.

Toți aceia cari, îndeplinind condițiunile indicate, își vor comanda ambele tablouri, vor primi ca premiu extraordinar, fără d'a mai plăti nimic, portretul reginei Elisabeta a României în costum național.

Expediția se va face în luna lui februarie.

În fine, toți abonanții noștri pe un an și jumătate de an, își pot comanda la noi, cu un preț redus la **1 fl. 10 cr.**, următoarele serieri de Iosif Vulcan: Lira mea (poesii), De la sate (nuvele), Ștefan vodă cel tiner (tragedie), Dimitrie Cichindeal (discurs de recepțiune), Sărăcie lucie, Măța cu clopot (comedii populare), Gărgăniul dragostei (comedie) până când ne vor ajunge exemplarele.

Numere de probă trimitem cu plăcere ori și cui, dar apoi nu expediam foaia decât numai dacă ni s'a răspuns abonamentul.

REDACȚIA ȘI EDITURA „FAMILIEI“

Proprietar, redactor răspundător și editor: **IOSIF VULCAN.** (STRADA ALDĂS NR. 296 b.)

TIPOGRAFIA IOSIF LÂNG ÎN ORADEA-MARE.